

Anna Żebrowska

DOI 10.15290/sw.2020.20.23

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Wydział Neofilologii

Instytut Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej

tel.: +48 61 8293583

e-mail: zanna@amu.edu.pl

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2551-3753>

Мянушкі жыхароў Камароўшчыны (на падставе палявых даследаванняў у Паўночна-Заходняй Беларусі)

Ключавыя словы: Мядзельскі раён, Камароўшчызна, прозвішчы жыхароў, неафіцыйныя назвы, антрапонімы

Мэтай развагаў будзе прэзентацыя і аналіз мянушак жыхароў Камароўшчыны, дзе з 2010 года намі праводзяцца палявыя даследаванні. Крыніцай матэрыялу, прадстаўленага ў артыкуле, стала інтэрв'ю – свабодныя і некіраваныя размовы з жыхарамі вёскі Камарова (Камароўшчыны). Выбраны метады даследаванняў спрыяў не толькі фарміраванню даверу суразмоўцаў, але і аўтэнтычнаму адкрыццю вясковай рэчаіснасці. Запісаныя размовы (больш за 150 гадзін гуказапісу), назіранне і актыўны ўдзел у жыцці вясковай супольнасці далі магчымасць сабраць цікавыя і каштоўныя матэрыялы як моўнага, так і гістарычна-культурнага характару.

Камароўшчызна – вёскі Камарова і Куцькі – размешчана на паўночным захадзе Беларусі, за 40 кіламетраў ад літоўскай мяжы, за 80 кіламетраў ад Вільні і 200 кіламетраў ад Мінска. Сёння яны належаць да Мядзельскага раёна Мінскай вобласці, які на поўначы мяжуе з Віцебскай вобласцю, а на захадзе з Гродзенскай. Раней Камарова і Куцькі ўваходзілі ў склад Свянцянскага павета Віленскай губерні Свірскай воласці.

Вёска Камарова першапачаткова была маёнткам Камароўшчызна, якім, пачынаючы з 1330 года ў выніку куплі-продажу і шлюбаў валодалі 10 родаў: Гаштольды, Катлы, Радзівілы, Комары, Козел-Паклёўскія і з 1670 года – Хамінскія, галоўная сядзіба якіх знаходзілася ў Альшэве (на поўнач ад Камарова). У першай палове XIX стагоддзя, ужо як асобнае памесце, Камарова належала Пашкевічам, а пазней у якасці пасагу было перададзена Станіславу Барткевічу. З XIX стагоддзя гаспадарамі Камароўшчыzny былі Старжынскія. У верасні 1939 года фальварак перайшоў ва ўласнасць калектыўнай гаспадаркі. Пасля вайны Камароўшчызну перайменавалі ў Камарова, а крыху пазней (1996) да вёскі Камарова далучылі суседнюю вёску Куцькі [Gıl', Draŋnicki 2008, 22–31]. Сёння афіцыйнай назвай гэтай мясцовасці лічыцца Камарова, але ў гістарычна-этнаграфічных матэрыялах, як і ў памяці старэйшага пакалення часцей сустракаецца Камароўшчызна.

Камароўшчызна, знаходзячыся на геаграфічным, этнаграфічным і культурным памежжы, вылучаецца цікавай гісторыяй, багататымі традыцыямі і незвычайнымі людзьмі, што адлюстроўваецца і ў антрапонімах – “адным з найгалоўнейшых кампанентаў-складнікаў бачання чалавекам свету, часткай моўнай і канцэптуальнай карціны навакольнага асяроддзя” [Paŭlavac 2015, 114]. Значнае месца, як сярод антрапанімічных катэгорый, так і ў жыцці чалавека, займаюць прозвішчы-мянушкі. Гэта дадатковае, неафіцыйнае найменне чалавека, азначальнага і індывідуальнага характару, якое бытуе, перш за ўсё, у народна-дыялектнай мове. Вясковае асяроддзе – гэта якраз тое месца, дзе мянушкі жывуць найбольш актыўна. Адбываецца гэта з увагі на своеасаблівасць сельскіх жыхароў, умоў жыцця і камунікацыі, а таксама фальклорных традыцый, якія перадаюцца з пакалення ў пакаленне. “Іменна гэта група лексікі найбольш цесна звязана з жыццём і дзейнасцю чалавека. У ёй адлюстроўваюцца адносіны чалавека да грамадства і прыроднага асяроддзя, разнастайныя бакі яго штодзённага жыцця” [Biryła 1966, 4–5]. Больш таго, як адзначае польская даследчыца Б. Зяйка, “przezwiska i przydomki, zwłaszcza te archiwizujące dawną leksykę, są nieocenionym źródłem wiedzy na temat tradycyjnego sposobu wartościowania rzeczywistości wiejskiego obszaru językowo-kulturowego, stanowią pomost łączący przeszłość z teraźniejszością” [Ziajka 2014, 33].

Мянушкі ўтвараліся і ўтвараюцца ў залежнасці ад знешніх ці ўнутраных асаблівасцяў чалавека, яго паводзінаў, роду заняткаў, прозвішча і інш. Гэта дазваляе канстатаваць, што штуршком для іх узнікнення з’яўляецца рэчаіснае здарэнне, канкрэтны факт. Так, на-

прыклад, пры асацыяцыі прафесійнай дзейнасці чалавека, яго ролі ў вясковай супольнасці з назвай той ці іншай прафесіі ўзнікаюць мянушкі тыпу: *Жандар, Кашавар, Каўбаснік*. Ёсць шэраг мянушак, у аснове матывацыі якіх ляжыць падабенства з вядомымі людзьмі – кампазітарамі, паэтамі, палітычнымі дзеячамі. У такім разе мы маем дачыненне з мянушкамі: *Маноліс, Пушкін, Ягайла*. Апелятыўная лексіка, семантыка якой непасрэдна ўказвае на рысу вонкавага выгляду, характар чалавека, яго паводзіны і інш., выкарыстоўваецца пры ўтварэнні такіх мянушак як: *Баравік, Прастак, Басяк, Булында*. Сустрэкаюцца таксама мянушкі, для якіх падставай утварэння стала метафарызацыя жывёльнага свету. У выніку паявіліся мянушкі: *Індык, Гогаль, Воўк, Зязюлька* і інш. Апрача таго, мянушкі ўзніклі ў сувязі з рознымі здарэннямі і падзеямі ў жыцці чалавека, адлюстроўваючы яго быт і духоўны свет.

Такім чынам, неабходна падкрэсліць, што пад мянушкамі крыецца не толькі эмацыянальна-экспрэсіўная характарыстыка асобы. У мянушках, якімі надзяляюць людзі адно аднаго ў паўсядзённым жыцці, можна ўбачыць адбіткі гісторыі, асаблівасці мясцовай гаворкі, побыту, сацыяльныя і псіхалагічныя адметнасці жыхароў, іх гумар і народныя ўяленні. А вёска, на што ўжо была звернута намі ўвага раней, гэта найлепшае асяроддзе для функцыянавання мянушак. Як слушна заўважае Д.Д. Паўлавец: “Якраз у сельскай мясцовасці мянушкі жывуць найбольша актыўна па аб’ектыўных прычынах: своеасаблівы кантынгент вясковых насельнікаў, умовы побытавай камунікацыі, невялікія калектывы, дзе людзі ведаюць адзін аднаго, фальклорныя традыцыі і г.д. – усё гэта вызначала ўкладзены ў мянушку сэнс” [Паўлавец 2015, 115].

Мянушкі, а таксама іх паходжанне і існаванне ў той ці іншай супольнасці займаюць важнае месца ў лінгвістычных, этнаграфічных, культуралагічных ці інш. даследаваннях [гл., напр.: Бірыла 1966; Tarszycki 1958; Kamińska 1958; Mrozek 1975; Karaś 1976; Biolik 1983; Kossyl 1988, 1998; Uscinovič 1993; Rudnicka-Fira 2006, 2014; Mordañ 2013; 2016; Sajewicz 2017]; яны “з’яўляюцца адной з надзвычай важных крыніц вывучэння лексікі і словаўтварэння беларускай мовы папярэдніх эпох, крыніцай высокай даставернасці пры вывучэнні тапанімікі” [Бірыла 1966, 4]. Менавіта таму, неабходна як мага хутчэй сабраць існуючы матэрыял і апрацаваць яго. Падчас сваіх палявых даследаванняў мы неаднаразова пераконваліся ў тым, што пакідаючы нуртуючыя нас пытанні да рэспандэнтаў назаўтра, можна ўжо не паспець. Вядома, што найбольшымі ведамі аб сваёй мясцовас-

ці, звичаях яго жыхароў і вясковымі традыцыямі валодае старэйшае пакаленне, перадваеннае, якое, на жаль, усё хутчэй ад нас адыходзіць. І, здаецца, “затрымаць час” могуць толькі зробленыя гукі запісы падчас палявых даследаванняў. Таму, працуючы над мовай Камароўшчыны, мы намагаліся распытаць пра жыццё людзей, пазнаёміцца з іх светаўспрыманнем, як мага больш даведацца пра мясцовыя традыі і культуру, у тым ліку пра функцыянуючыя мянушкі. Такім чынам, нам удалося не толькі занатаваць мянушкі Камароўшчыны, але і даведацца ад яе жыхароў аб іх паходжанні, а таксама аб стаўленні некаторых вясцоўцаў да сваіх жа мянушак.

Першапачаткова на Камароўшчыне жылі людзі з прозвішчамі *Марачэўскі* (відазмененае ад прозвішча Марач: адзін з Марачоў здзейсніў смелы ўчынак, за што кароль Уладыслаў IV Ваза ў 1632 годзе прысвоіў яму шляхецкае званне, герб “Клямар” і памяняў прозвішча на Марачэўскі¹); *Місевіч* (сям’я атрымала прозвішча з увагі на род заняткаў – выраб місак, ганчарства; чалавека, які гэтым займаўся называлі міснікам, ганчаром); *Позныш* (позняе дзіця ў сям’і); *Рудзік* (прозвішча пайшло ад колеру валасоў); *Таль* (ад слова *талька*, маток пражы або нітак рознай велічыні); *Закрэўскі* (той, хто жыў за Крэвам).

Падчас палявых даследаванняў мы запісалі каля пяцідзiesiąці актыўна функцыянуючых мянушак у вёсцы Камарова, якія можна аб’яднаць у наступныя групы:

I. Адпрозвішчныя мянушкі:

Марач – пра чалавека, які за што не возьміцца, усё пэцкае або сам ходзіць запэцканы, брудны.

Руды – утворана ад прозвішча Рудзік, але можа таксама характарызаваць рыжавалосага чалавека.

Пазныш – пра апошняе дзіця ў старых бацькоў ці дзіця, якое на радзілася праз доўгі час пасля папярэдняга.

II. Мянушкі, утвораныя ад уласных імёнаў:

Юстынавы (ад імя Юстын), *Мікшы* (ад Мікалай), *Магдзюкі* (Магда), *Сімайкі* (Сямён, Сімайка), *Вецявы* (Віктар, Віця), *Юркавы* (Юрка), *Гронева* (Груня), *Ярошка* (ад імя Яраслаў), *Карынкі* (ад імя Карына).

¹ Усе выясненні паходжання прозвішчаў, а таксама фрагменты выказванняў паходзяць з размоў з жыхарамі вёсак Камарова і Куцькі (Камароўшчыны), запісаных падчас палявых даследаванняў.

А вось так самі камароўцы выясняюць прыроду некаторых мянушак:

Маг[h]дзюк празываюць, учыцеля. Чаму? Ад імя Маг[g]дзя. Была удава, гэта яго прабабушка, і гадала дзяцей, Маг[h]дзя. Усе дзеці Маг[h]дзіны, як цяпер Карыніны, Карынкi. А так Маг[h]дзі і пайшлі Маг[h]дзюкі тады² [Камарова, мужчына 1932].

Ну, Ярошка пэўна па імені Ярошка. Па імені, можа дзед быў Яраслаў [Камарова, мужчына 1932, жанчына 1932].

III. Мянускі, матываваныя прафесійнай дзейнасцю:

Калбаснік – асноўным заняткам продкаў гэтага чалавека быў вы-
раб каўбасных вырабаў.

Кашавар – пра чалавека, які ў воінскай часці быў поварам.

Жандар – у часы панавання Расійскай Імперыі службыў у жандар-
мерыі, быў жандарам.

Ніжэй працывідуем выказванне мужчыны з вёскі Камарова на конт
паходжання апошняй мянушкі:

Жандары дык панятна. (...) Ну, жандар, начальнік, як вуйт, солтыс, жан-
дар [Камарова, мужчына 1932].

IV. Мянускі, у аснове матывацыі якіх ляжыць падабенства з вядомымі людзьмі:

Ягайла – атрымаў мянушку паводле падабенства з польскім ка-
ралём Ягайлам (Уладзіславам II Ягайлам).

Маноліс – знешне мужчына падобны да Маноліса Глезіса – гра-
мадскага і палітычнага дзеяча Грэцыі.

Самі жыхары Камароўшчыны ўзнікненне гэтай мянушкі тлумачаць наступным чынам:

Маноліс, Маноліс Глезос, эта быў грэчэскі прэзідэнт. Чаму? Падобны па
фатаг[g]рафіі. Манолька. Вот нехта як ляпніць і пашло. Вот. Маноліс [Ка-
марова, мужчына 1932].

Пушкін – так празвалі чалавека, які вонкава – ростам, тварам і по-
стацю – нагадваў рускага паэта А.С. Пушкіна.

² Цытаты рэспандэнтаў зарээстраваныя згодна з вымаўленнем і інтанацыйнымі асаблівасцямі суразмоўцаў. Варыятыўнасць вымаўлення, якое нярэдка сустракалася падчас даследаванняў, я адзначала лацінскімі літарамі, як, напрыклад [h] і [g] у словах Маг[h]дзя і Маг[g]дзя.

Пушкін прызываюць. Чаму? Бакенбарды былі і кучаравы [Камарова, мужчына 1932].

Падэрскі – мужчына атрымаў мянушку з увагі на супольныя рысы з польскім кампазітарам Ігнатам Янам Падэрэўскім.

V. Мянушкі, утвораныя з увагі на знешні выгляд, фізічны недахоп:

Баравік – прысадзісты, каржакаваты чалавек.

Прастак – у час забастоўкі ў Піцеры мужчына быў паранены ў нагу, пасля чаго нага не гнулася, стала прастай.

Паводле рэспандэнтаў *Прастак*, таму што:

(...) ён жа быў ранены, у яго ні гнуліся пальцы, дык простыя былі [Камарова, жанчына 1932].

Сівы – так сваё дзіця назваў бацька праз валасы светлага колеру.

Слабінькі – так назвалі мужчыну, які не ўмеў піць гарэлку, крыху выпіў і адразу п'янеў. Аб узнікненні мянушкі *Слабінькі* камароўцы кажуць наступнае:

Слабінькі, чаго прызываюць (...)? Пілі водку, а ён ап'янеў, кажа я слабінькі. Ну й Слабінькі і пашоў, Слабінькі [Камарова, мужчына 1932].

Ячка – так ахарактарызавалі чалавека з круглай лысай галавой.

VI. Мянушкі, утвораныя з увагі на звычкі, характар, паводзіны, разумовыя якасці:

Бульнда – неадукаваны, грубаваты чалавек.

Капля – так прызвалі чалавека, які часта хварэў насмаркам, у якога падалі з носа каплі:

Капля, прызываюць чаму Капля? А эты дзед, з носа ў яго вечна капля вісела. Капля прызвалі [Камарова, мужчына 1932].

Красотка – так маці часта называла дачушку-немаўлятку. Дадзенае прозвішча з дзяцінства замацавалася настолькі моцна, што сёння гэту ўжо пажылую жанчыну таксама называюць Красоткай.

Кудрыс – мужчына любіў праводзіць час ва ўрочышчы Кудры. Жыхарка вёскі Камарова так разважае адносна гэтай мянушкі:

А чаму Кудрысы? Каяць усё ў Кудры йшоў. Стары, абы што, нада ў кудры схадзіць. Ну вот і Кудрыс [Камарова, жанчына 1932].

Мурзілка – ад слова мурзаты, немыты чалавек.

Напрымёр – замест слова “напрымер” мужчына гаварыў “напрымёр”.

Напрымёр быў, слова-паразіт, напрымер усё, а ён замест напрымер – напрымёр, ну і празвалі Напрымёр [Камарова, мужчына 1932].

Пярдзюль – жыхар вёскі Куцькі даводзіў, што газы можна выпускаць прылюдна.

Чарток – быў рухавы і часта непамыты.

Басяк, Басякі – такую мнушку далі вельмі беднай сям’і.

VII. Мянускі, матываваныя няправільным вымаўленнем слоў:

Німка – паходзіць ад імя Зыгмант. Менавіта так хлопчык у маленстве вымаўляў сваё імя Зымка.

Пеўня – замест слова “пэўна” мужчына вымаўляў мякка – “пеўне”.

Сеся – у дзяцінстве хлопчык замест “дзедзя” (дзед) вымаўляў “сеся”.

VIII. Мянускі, утвораныя на аснове метафарызацыі назваў жывёльнага свету:

Зязюлька – так назвалі жанчыну з шэрым вяснушчатым тварам.

Камарык – пра худзенькага, назойлівага чалавека:

Камарык вот празываюць, чаму? Маленькі і врэчны, усюды ён такі, улезіць. Усюды шкодзіць [Камарова, мужчына 1932].

Салавей – мужчына атрымаў мянушку праз сваю любоў да спеваў.

Індык – так назвалі важнага, напышлівага чалавека, які вельмі высока насіў галаву:

Індык у Куцьках быў, Німкаў дзядзька. Ён такі надуты індык [Камарова, мужчына 1932].

Певень – задзірысты чалавек.

Гогаль – пра вельмі важнага, ганарыстага чалавека.

Воўк – сімвал драпежніка, але таксама і злосці, сквапнасці, прагнасці. Мянуску гэту адвялі чалавеку, які варожа і непрыязна адносіўся да сваіх аднавяскоўцаў.

IX. Мянущкі, у аснове якіх ляжыць нейкае здарэнне, сітуацыя:

Латыш – так назвалі чалавека, які, выпіўшы, незразумела размаўляў. Вось што апавядаюць самі камароўцы:

Аказваіцца, яго прадзед прышоў выпіўшы, сабраў дзяцей, узяў качаргу, палажыў на два эдлікі і дзецям загадаў: “скачыця”. Яны скакалі, скакалі, потым думаюць, што ён нешта гаворыць, ні панялі. Кажаш, ён латыш, па-латышску гаворыць. І пашло Латыш [Камарова, мужчына 1932].

Паляк – адпраўляючы дзіця ў польскую школу, жанчына яго вучыла размаўляць па-польску. Вывучыўшы некалькі слоў, хлопчык стаў хваліцца: “Я паляк”. Ніжэй прывяду фрагмент выказвання, дзе жыхар вёскі Камарова вядзе аповед пра ўзнікненне мянушкі *Паляк*:

Тады Паляк прызываюць. Чаму Паляк? Я думаў, што можа ў Польшчы быў. Но так жа выходзіць? Аказваіцца, баба хацела ўнука научыць каб па-польску гаварыў. Ён ня ўмеў. Яна яго лавіла, вышаў, кажа, я паляк, я па-польску гавару. А як стаў гаварыць, ён па-польску й ня ўмеў. І назвалі, Паляк ён [Камарова, мужчына 1932].

Шашка – калі ўладальніка гэтаі мянушкі пыталі, што ты робіш, ён жартам адказваў: “Шашку вастру”. Адсюль і пайшла мянушка. Трэба сказаць, што яна, так як і большасць мянушак пераходзіць на дзяцей, унукаў, праўнукаў. Унучку гэтага чалавека прызываюць *Шашчыха*, жанчына пра сваю мянушку расказала наступнае:

Дзядуля ўсё казалі, нябожчык, абы што шашку тачыць, ну дык вот прызвалі і ўсё. (...) Ну й я во Шашчыха й Шашчыха. Ну і што? Тык а Божа, бабуля бывала кляла, як хто скаіць Шашчыха. Ай, ай, каб табе каіць у галаве шашчэла. Гэдак ні любіла. А што тутака, ці Шашчыха скажы ці, як ні скажы, ну што тут за разьніца [Камарова, жанчына 1932].

Прыведзенае выказванне прадстаўляе не толькі паходжанне мянушкі *Шашка*. Яно выразна паказвае стаўленне чалавека да сваёй мянушкі. Бабуля жанчыны, як і большасць уладальнікаў мянушак, адносілася да яе адмоўна. Трэба сказаць, што мянушкі – гэта антрапанімічная катэгорыя, якую можна залічыць да моўнага табу, таму што адкрыта гаворыцца пра іх вельмі рэдка. Не карыстаюцца імі людзі пры звяртанні адзін да аднаго, як і не ўжываюць ў прысутнасці прызванага чалавека [пар. Oronowicz-Kida, 233–240]. Мянущка звычайна лічыцца абразлівай формай, і большасць людзей успрымае сваю мянушку так, як бабуля маёй рэспандэнткі. Але ёсць і такія жыхары, якія да сваёй

мянушкі адносяцца з гумарам і без негатыўных эмоцый. Аб чым сведчыць гэты ж фрагмент.

Да асобнай групы адносяцца мянушкі, якія не нясуць патрэбнай інфармацыі, напрыклад: *Мульцік, Аламба, Балалайка, Ла-ла, Кафля*.

У мянушках, якія мне ўдалося сабраць падчас даследаванняў, заўважваецца спецыфіка ўтварэння жаночых формаў. Мянускі, якія абазначаюць замужніх жанчын, заканчваюцца на -іха, -ыха: *Булындзіха, Кудрысіха, Пеўніха, Мікшыха, Шашчыха*, тады як у мянушкі дачок устаўляюцца суфіксы -янк-: *Булындзянка, Кудрысянка, Сіманянка*. Для абазначэння сыноў існуе спосаб утварэння пры дапамозе суфіксаў -іч, -авіч, -овіч: *Мікшавіч, Сіманайкавіч, Булындавіч*.

Праведзены ў артыкуле аналіз нават так невялікай колькасці мянушак жыхароў вёскі Камарова дазваляе заўважыць разнастайнасць і багацце сістэмы неафіцыйных найменняў сучаснай Камароўшчыны. Сабраны матэрыял дае магчымасць не толькі катэгарызаваць мянушкі, але і прадставіць адносіны саміх жыхароў Камароўшчыны да сваіх жа мянушак. Усё гэта дазваляе даследчыку лепш зразумець адносіны чалавека да свайго асяроддзя і навакольнага свету [пар. Cieślukowa 1998, 73], а тым самым даследаваць культурна-гістарычную спадчыну дадзенага рэгіёну. Нельга не заўважыць, што мянушкі першапачаткова маюць выразную эмацыйную афарбоўку, аднак, перадаючыся з пакалення ў пакаленне, яна паступова зніжаецца. Аднак пры гэтым мянушкі не перастаюць сведчыць пра “адметнасці вясковага побыту, культуры, заняткаў, узаемасувязяў з суседзямі” [Paŭlavac 2015, 119], таму яны займаюць істотнае месца не толькі ў лексіцы кожнай мовы, але і ў абыдзеным жыцці чалавека.

Літаратура

- Biryła M.V., 1966, *Belaruskaâ antropanîmîâ. Ulasnyâ imëny, imëny-mânuški, imëny pa bac'ki, prozviščy*, Minsk. [Бірыла М.В., 1966, *Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы*, Мінск.]
- Gil' M., Draŭnicki Â., 2008, *Bylyâ sâdziby i parki Paazer'â. Mâdzel'sčyna*, Pastavy. [Гіль М., Драўніцкі Я., 2008, *Былыя сядзібы і паркі Паазер'я. Мядзельшчына*, Паставы.]
- Paŭlavac D.D., 2015, *Mânuški âk vîd narodnaga imenasloŭâ*, “Izvestiâ Gomel'skogo gosudarstvennogo universiteta imeni F. Skoriny” nr 1 (88), s. 114–119. [Паўлавец Д.Д., 2015, *Мянушкі як від народнага іменаслоўя*, “Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины” № 1 (88) с. 114–119], [online], [http://repo.gsu.by/bitstream/123456789/4918/1/24Павловец\(114–119\).pdf](http://repo.gsu.by/bitstream/123456789/4918/1/24Павловец(114–119).pdf), [05.05.2017].

- Uscinovič A., 1993, *Neaficyjnyâ najmennî ŭ Gavorcy navagrudskaga raëna Grodzenskaj voblasti*, Rozprawy Slawistyczne nr 7, s. 295–307. [Усціновіч А., *Неафіцыйныя найменні ў гаворцы Навагрудскага раёна Гродзенскай вобласці*, Rozprawy Slawistyczne nr 7, s. 295–307.]
- Biolik M., 1983, *Przezviska i przydomki ludności wiejskiej na przykładzie wsi Andrzejki w woj. Łomżyńskim*, "Onomastica" nr 28, s. 165–181.
- Cieślíkowa A., 1998, *Miejsce przezviska w systemie antroponimicznym (historia a współczesność)*, [w:] S. Warchoł (red.), *Przezviska i przydomki w językach słowiańskich*, cz. I, Lublin, s. 71–80.
- Kamińska M., 1958, *Nazviska i przydomki ludności wieśniaczej w Łowickiem*, "Onomastica" nr 4, s. 79–120.
- Karaś M., 1976, *Imię, nazwisko, przezvisko – nazwa osobowa w polszczyźnie*, "Onomastica" nr 21, s. 19–40.
- Kosyl C., 1988, *Typy motywacyjne przezvisk ludowych*, [w:] E. Homa (red.), *Onomastyka w dydaktyce szkolnej i społecznej. Materiały z VI Konferencji Onomastycznej*, Szczecin, s. 205–213.
- Kosyl C., 1998, *Przezviska ludowe określające wzrost i tuszę (próba analizy semantycznej)*, [w:] S. Warchoł (red.), *Przezviska i przydomki w językach słowiańskich*, cz. 1, Rozprawy Slawistyczne nr 14, s. 189–209.
- Mordań M., 2013, *Współczesne przezviska mieszkańców Bielska Podlaskiego motywowane cechami zewnętrznymi*, "Linguodidactica", t. XVII, s. 131–146.
- Mrozek R., 1975, *Z problematyki przezvisk beskidzkich*, "Onomastica" nr 20, s. 261–274.
- Oronowicz-Kida E., 2009, *Tabu językowe a przezviska ludowe*, [w:] *Język a kultura*, t. 21, Wrocław, s. 233–240.
- Rudnicka-Fira E., 2006, *Gwarowa leksyka apelatywna – podstawą kreacji przezvisk ludowych (na przykładzie Żywiecczyzny)*, [w:] B. Nowowiejski (red.), *Wokół polszczyzny dawnej i obecnej*, Białystok, s. 301–313.
- Rudnicka-Fira E., 2014, *Wartość społeczno-kulturowa gwary ludowej a stopień jej zachowania w dobie współczesnych przemian cywilizacyjnych*, [w:] E. Rudnicka-Fira, M. Błasiak-Tytuła (red.), *Język w środowisku wiejskim. Gwara – społeczeństwo – kultura*, t. 2, Kraków, s. 13–25.
- Rudnicka-Fira E., 2016, *Ludowe antroponimy przezviskowe a gwara w dobie współczesnych przemian cywilizacyjnych*, "Onomastica" nr 60, 187–199.
- Sajewicz M., 2017, *Przezviska mieszkańców Lewkowa Starego i okolic w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie motywowane imieniem i nazwiskiem nosiciela oraz innych osób*, "Studia Białorutenistyczne" nr 11, s. 291–308.
- Taszycki W., 1958, *Najdawniejsze polskie imiona osobowe* (przedruk), w: Taszycki W., *Rozprawy i studia polonistyczne*, t. 1, Wrocław, s. 32–148.
- Ziajka B., 2014, *Językowo-kulturowy obraz świata społeczności wiejskiej utrwalony w przezviskach i przydomkach (na przykładzie nieoficjalnych antroponimów mieszkańców Zagórza u wsi okolicznych w powiecie chrzanowskim)*, Kraków.

NICKNAMES OF THE INHABITANTS OF KOMAROVSCHIZNA
(BASED ON FIELD STUDY IN THE NORTH-WEST BELARUS)

ABSTRACT

Key words: Myadzyel district, Komarovschizna, nicknames of inhabitants, unofficial names, anthroponyms

The aim of the article is an attempt to describe the nicknames functioning actively among the inhabitants of Komarovschizna (Myadzyel district, Minsk region), where my field study has been conducted since 2010. The analysis of collected material showed that the nicknames can be divided into nine major groups: nicknames created from surnames; nicknames created from names; nicknames motivated by people's profession; nicknames motivated by the similarity with known people; nicknames motivated by an external appearance; nicknames motivated by specific habits, customs and behaviors; nicknames motivated by characteristic pronunciation; nicknames created on the basis of metaphorisation of animal names and also situational nicknames. In addition, it is necessary to distinguish such nicknames, which motivation is unknown to the inhabitants of Komarovschizna.

The study of nicknames in rural environments gives the opportunity to obtain material which is valuable for linguistic as well as historical and cultural reasons. It also allows to understand the mechanisms of functioning of this type of anthroponyms, determines the state of behavior of the dialect and shows the directions of its possible development.